

VEAC NOU

Organ al Consiliului General ARLUS

ANUL XIII Nr. 46

Vineri 22 noiembrie 1957

4 PAGINI, 25 BANI

Cuban-Iowa

Competiția economică dintre U.R.S.S. și S.U.A. constituie fără îndoială unul din aspectele importante ale realității contemporane. Importanța acestei întreceri și, mai ales, implicațiile legate de rezultatele ei sînt evidente pentru orice observator atent: este vorba de mult mai mult decît de o întrecere între țări — chiar dacă ele sînt cele două mari puteri ale lumii — în realitate, disputa se duce între cele două sisteme economico-politice, între socialism și capitalism. Propunîndu-și să ajungă și să întrecă într-o perioadă scurtă cea mai dezvoltată și mai bogată țară capitalistă, Uniunea Sovietică își propune să dovedească în chipul cel mai categoric cu putință că orînduirea socialistă este superioară modului de viață capitalist. Dar ce înseamnă a învinge capitalismul din punct de vedere economic? Practic vorbind, înseamnă a realiza o productivitate a muncii superioară decît cea realizată sub capitalism. Căci de fiecare dată cînd în istoria dezvoltării civilizației umane un sistem de producție a schimbat un altul, aceasta s-a întîmplat ca urmare a faptului că noul relații de producție aveau un nou impuls dezvoltării forțelor de producție. Și de data aceasta socialismul își dovedește superioritatea prin aceea că ritmul producției socialiste este superior celui capitalist.

Un episod al întrecerii dintre U.R.S.S. și S.U.A.

tuajia s-a îmbunătățit radical. După ce din perioada prer evoluționară și pînă în 1953 (peste 30 de ani) efectivul vitelor cunoscute mari crescuse abia cu 4 milioane și jumătate, între anii 1953 și 1956 (trei ani) creșterea a fost de 7 milioane și jumătate. Paralel, în colhozuri și sovhozuri a sporit considerabil și productivitatea vitelor.

Un episod interesant îl constituie întrecerea dintre țînutul rusesc al Cubanului și statul nord-american Iowa. Cubanul este una din principalele regiuni agricole ale U.R.S.S., specializat în special în producția de cereale; aici se produc, la fiecare 100 ha de pămînt, cîte 4.800 kg de carne și 19.500 kg de lapte. Statul Iowa ocupă în S.U.A. primul loc în ce privește producția zootehnică producînd la sută de hectare de teren arabil 18.800 kg de carne și 21.000 kg de lapte. Anul acesta, lucrătorii agricoli din Cuban au hotărât să-și întrecă pe fermierii din statul Iowa, și aceasta într-un termen foarte scurt.

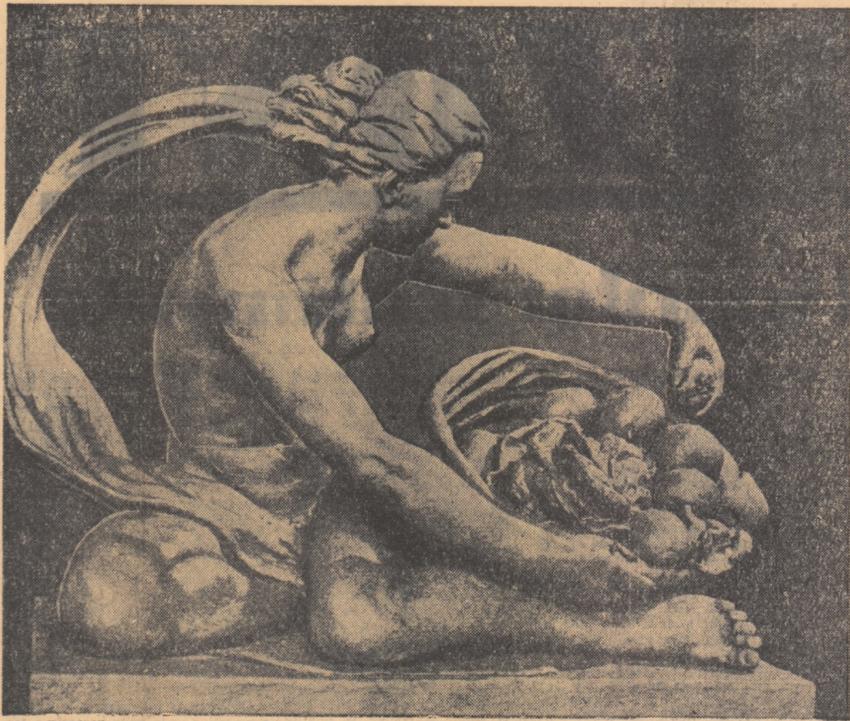
tehnic moderne, se îmbunătățesc condițiile de întreținere a animalelor. Se caută ca fermele să devină cît mai rentabile, în sensul că se fac construcțiile cele mai simple, mai economice și totuși cele mai moderne. Se construiesc numeroase incubatoare și se amenajează eleștee pentru creșterea găștelor și rațelor. O mare importanță prezintă acțiunea de cointeresare a lucrătorilor din colhozuri și sovhozuri prin acordarea de prime pentru depășirea planului. Fiecare mulțime ține să obțină cîte 16 kg de lapte pe zi de la fiecare vacă. Paralel cu aceste măsuri, se acordă cea mai mare atenție sporirii cantităților de furaje, îndeosebi de porumb, care se folosește la îngrășarea porcilor și a păsărilor.

Ca urmare a acestor măsuri producția și productivitatea muncii înregistrază creșteri deosebite. Încă în acest an, locuitorii Cubanului vor produce la 100 ha de teren arabil cîte 7.200 kg de carne și 26.800 kg de lapte, întrecînd de pe acum statul Iowa în ce privește producția de lapte. În 1960, agricultorii din Cuban vor da cîte 20.300 kg de carne și 52.900 kg de lapte la 100 ha de teren arabil.

Dar acțiunea de sporire a producției nu se limitează numai la domeniul zootehnic. Se fac eforturi și în ceea ce privește creșterea producției pomice și viticole a țînutului. În prezent, pomi și viță de vie se cultivă în Cuban pe 89.000 ha, adică pe 1,9 la sută din suprafața arabilă. În următorii 6-7 ani, însă, suprafața cultivată cu pomi și viță de vie va crește pînă la 500.000 ha, din care 300.000 ha cu pomi și 200.000 ha cu pomi. Comitetul cu aceasta va spori producția de fructe la hectar. La adevărată acțiune participă întreaga populație din Cuban. Pe lângă fiecare școală va exista o livadă, iar de-a lungul șoselelor se vor planta pomi. În prezent, pepinierile din Cuban produc 2,2 milioane de puieți: în 1960, vor produce 5 milioane de puieți, iar în 1965, 10 milioane.

La început, atunci cînd Cubanul a adresat chemarea la întrecere agricultorilor din Iowa, presa burgheză a căutat să minimalizeze această acțiune, vorbind chiar despre „lipsa de realism” a acestei acțiuni. Rezultatele excepționale obținute chiar în cursul acestui an — cînd nenumărate colhozuri și raioane fruntesc din R.S.F.S.R., R.S.S. Ucraineană și R.S.S. Moldovenească și-au sporit, față de anul trecut, producția de carne și lapte de 2-3 ori — întăresc convingerea că această sarcină va fi îndeplinită de oamenii sovietici, că în competiția istorică dintre socialism și capitalism, victoria va fi de partea socialismului.

prof. dr. N. Ceapolu

„Pămînt”

sculptură de Vera Muhina

Privind viitorul apropiat

„The know-how”, expresie care înseamnă cunoștințe tehnologice și pricepere tehnologică — aceasta a fost mîndria, orgoliul industriașilor americani. Erau atît de convingși că nu trebuie să împărtășească nimănui acest mirific „know-how” încît pentru realizările cele mai interesante ale mecanicii de precizie americane, pentru mașinile de calculat, de pildă, nici nu vindeau patentele și brevetele; preferau să închiriază mașinile însăși, și rezervau cu atîta gelozie acest esoteric „know-how”, încît inventau legi aspre, de tipul legii Mac-Mahon, pentru a interzice exportul lui. În acest „know-how” vedeau chezia înfloririi industriei americane, în ceea ce privește productivitatea, vedeau îndreptărire economică a pretențiilor de dominație asupra lumii. Și acum, lovitură după lovitură distruge edificiul durat din mîndrie și prejudecată al exclusivității „know-how”-ului.

În felul acesta, pas cu pas se creează, pe temelii foloșirii ultimului cuvînt al științei și tehnicii, premisele ajungerii din urmă și a depășirii producției globale și a producției pe cap de locuitor a celei mai înaltate țări capitaliste, de către Uniunea Sovietică. Și aceasta nu mai este o sarcină a generațiilor viitoare, ci o perspectivă de care se apropie generația de azi.

Nivelul producției de azi a Statelor Unite apare ca un prag peste care se poate păși. Bineînțeles, în decursul următorilor 15 ani nici economia Statelor Unite nu va sta pe loc. Dar decalajul între ritmul dezvoltării producției industriale a Uniunii Sovietice și ritmul mult mai scăzut de dezvoltare a economiei americane îndreptățește previziunea că în decurs de 15 ani U.R.S.S. va ajunge și va depăși nivelul producției S.U.A. Se știe că în anii de după război economia americană a înregistrat un ritm mediu de creștere a producției industriale de 4 la sută. Uniunea Sovietică își menține însă ritmurile accelerate de dezvoltare economică. După date preliminare, ritmul mediu de creștere a producției industriale sovietice în ultimii doi ani, 1956-1957, este, așa cum arată într-un articol publicat în „Pravda” din 12 noiembrie 1957 I. Kuzmin, președintele Comisiei de stat a planificării a Uniunii Sovietice, de 10,5 la sută, ritm care corespunde directivelor Congresului al XI-lea.

În serviciul felului fundamental al economiei Uniunii Sovietice este pus și un instrument atît de însemnat cum este planificarea de perspectivă. După cum se știe, C.C. al P. C. U. S. și guvernul Uniunii Sovietice au hotărît, în septembrie, elaborarea unui plan de perspectivă al economiei naționale a Uniunii Sovietice pe anii 1959-1965. Planificarea de perspectivă nu constituie o metodă nouă în Uniunea Sovietică. Primul plan de perspectivă al economiei sovietice a fost planul GOELRO, elaborat sub

conducerea lui V. I. Lenin și pe care acesta l-a denumit al doilea program al partidului. Planurile de perspectivă întruchiează nu numai capacitatea de previziune științifică a dezvoltării economiei naționale, ci și capacitatea de a găsi căile și mijloacele care duc la îndeplinirea jeluțiilor propuse. Planificarea de perspectivă apare necesară mai cu seamă atunci cînd se iau în considerare schimbări structurale în economie. Sarcini atît de importante ca: crearea unor noi ramuri industriale, îmbunătățirea repartizării geografice a forțelor de producție, specializarea și dezvoltarea complexă a regiunilor economice, zonarea producției agricole, nu pot fi realizate decît pe temelii unor planuri care să cuprindă un număr mai mare de ani.

Noul plan de perspectivă apare necesar și în legătură cu schimbările ce s-au produs în conducerea industriei și construcțiilor. Aceste schimbări nu rămîn fără consecințe și asupra practicii planificării. Dacă înainte planurile de stat se elaborau pe ramuri de producție și pe ministere industriale, acum ele se elaborează pe republici uniionale, — iar în cadrul republicilor, pe regiunile economice.

Din cuprinsul raportului lui N. S. Hrușciov țînut la sesiunea jubiliară a Sovietului Suprem rezultă cîteva sarcini esențiale ale planificării de perspectivă. Este vorba, în primul rînd, de punerea în valoare a noilor și bogatele resurse naturale descoperite de geologii sovietici, și îndeosebi a aceluia din regiunile răsăritene ale Uniunii Sovietice. Printre altele, se urmărește crearea unei treia baze siderurgice a țării, cu o producție de 10-15 milioane tone oțel anual.

Este vorba, în al doilea rînd, de schimbări fundamentale în balanța energetică a Uniunii Sovietice. Marile zăcăminte de petrol și de gaze naturale vor mări considerabil rolul acestora în balanța energetică a țării. O rețea întinsă de conducte petrolifere și de gaz va încălzi întreaga țară, asigurînd gazele multor orașe și punînd la dispoziția economiei naționale surse de energie noi și mai eficiente. Este vorba, în al treilea rînd, de asigurarea unor ritmuri de dezvoltare mai accelerate industriei chimice.

Planificarea de perspectivă va asigura, fără îndoială, dezvoltarea cu precădere a industriei grele. Dar la actualul nivel de dezvoltare al economiei sovietice, aceasta poate fi însoțită și de creșterea rapidă a ramurilor de producție care satisfac cererea de consum a populației.

Noul plan de perspectivă al Uniunii Sovietice este așteptat de întreaga omenire progresistă cu convingerea că el va constitui o etapă importantă în întrecerea pașnică între cele două sisteme economice.

Alexandru Leon

O ilustrație academie

Cultura rusă are o mare vechime. În artă i se cunosc strălucite încipături încă din secolul al XI-lea, cînd vechii iconari și autori de mozaicuri au creat măiestrite imagini, în care personajele au o adîncă expresivitate și sînt înfățișate cu un remarcabil simțămînt decorativ. Înflorirea vechiului stil monumental și decorativ din secolele al XIV-lea și al XV-lea este cunoscută în întreaga lume, după cum e cunoscută și marea culme care a însemnat arta lui Andrei Rublev. Aceasta a înnoit viziunea picturală, a umanizat expresiile personajelor biblice, îndrumîndu-le spre concret și păstrînd o deosebită gingașie în linie și colorit, pe care într-altfel o găsim și la Fra Angelico.

Lucrările pictorilor și sculptorilor ruși din secolul al XVIII-lea înseamnă o nouă etapă în istoria artelor plastice. Unele din aceste lucrări oglindesc prefacerile prin care a trecut Rusia în timpul marii domnii a lui Petru I și a Ecaterinei a II-a, cînd s-au statornicit fundamentele culturii moderne ruse și s-au realizat uluitoare și rapide înnoiri în toate domeniile activității obștești.

În acest secol, al XVIII-lea, s-au petrecut în cultura rusă o seamă de evenimente de mare însemnătate. Înființarea, la 17 noiembrie 1757, a Academiei de Arte Frumoase la Petersburg constituie, alături de alte, un fapt de mare cultură, deosebit de important în creația artistică rusă. Chiar dacă acolo s-a petrecut cîteva vreme o artă academică departată de tumultul vieții, o artă dorită și impusă de oficialitatea de odinioară, totuși în sinul Academiei, și în afara ei curînd s-au petrecut o seamă de înnoiri pline de consecințe. De o parte, artiștii care practica o artă convențională, portretizînd nobilimea în atitudinile jalnice, dar neadecvate, și cu lux vestimentar; de alta, artiștii care începeau să înfățișeze omul în mod mai viu, legîndu-l de condițiile sociale, oglîndindu-l prin prima noilor idei iluministe și apropiindu-se de realism.

Academia de Arte Frumoase de la Petersburg a devenit cu timpul nu numai locul în care se confruntau arta academică cu cea legată de viață, dar însuși forța de unde au pornit înnoirea artei și îndrumarea ei spre realismul popular. Principiile educării artistului ca cetățean acolo au fost formulate, și P. P. Cistiakov este primul profesor și pedagog care a susținut în istoria artei mondiale ideea că artistul este cetățeanul patriei sale și al lumii. Astfel, în poziția pedicilor puse de oficialitate și de păturile reacționare, la Academia de Arte din Petersburg s-a încheiat un spirit nou, care a democratizat arta. Îndrumarea spre realism s-a făcut simțită și mai puternic în operele pictorilor din a doua treime a secolului al XIX-lea, cînd criza feudalismului ajunge la apogeu în Rusia pricinind o serie de răscocole populare și zăncucînd imperiul bobșegist al lui Nikolai I. În această perioadă, Academia de Arte Frumoase este aprin suprasvegărită de oficialitate, tocmai pentru că acolo era un centru de luptă pentru ideile progresiste.

Printre electii acestui academi, dintre care unii au activat ca profesori și pedagogi, formînd noi generații de artiști, au fost pictorii ca I. N. Kramskoi, organizatorul și ideologul mișcării peredvînicilor, care au rupt legăturile cu arta academică și oficială, apropiindu-se de viața celor mulți. Ilya Efimovici Repin și Vasili Ivanovici Surikov, uriași

Petru Comarnescu

(continuare în pag. 3-a)

Psihologia și viața

În ciuda premizelor științifice și a drumurilor sămănătoare deschise de unii precursori materialişti ai psihologiei noastre, ca V. Conta, Ș. C. Micăleacu ș.a., vechia psihologie din țara noastră oscila între speculațiile filozofice idealiste, în special kantiene, și testologia americană, a cărei înconsistență științifică și caracter de clasă este clară astăzi tuturor psihologilor materialişti.

Așa-numitele școli de psihologie de la Cluj și de la București de pe vremea aceea se orientau după una sau alta din aceste direcții.

În locul acestei psihologii, cultivată pînă atunci în universități și institute de cercetări, care se caracteriza deci, în fond, prin concepții idealiste și metode de cercetare metafizice, prin conținutul directiv și orientările cele mai reacționare, iar în aparență prin anacronismul punctelor de vedere, s-a pus la noi cu tălcutate problema dezvoltării unei psihologii științifice, materialiste.

Răspîndirea cu ajutorul traducărilor a operelor clasice ale marxism-leninismului au pregătît din primă an după eliberare terenul pentru o înțelegere științifică a psihologiei.

În același timp, de pe atunci erau urmăriți cu maxim interes lucrările sovietice de psihologie, care circula în traduceri dactilografate, difuzate de Institutul romno-sovietic. Din ele aflam că în Uniunea Sovietică exista o psihologie științifică marxistă, cu o bogată experiență.

Psihologii romîni — cei formați anterior și cei mai tîni, care se formau în perioada aceasta — au făcut eforturi pentru a-și însuși metodele și concepția psihologilor sovietici, ale căror cercetări se sprijineau cu consecvență pe materialismul dialectic și pe lucrările școlii filozofice ruse, întemeiată de Șecenov. De o însemnătate deosebită în această strădînire de constituire a unei psihologii științifice romînești au fost discuțiile purtate la noi în legătură cu teoria leninistă a reflecției.

Pînă la Pavlov, psihologia experimentală studia mai ales cele două extremități, — senzațiile și acțiunile, (dar mai ales reacțiile elementare). Pentru zona de mijloc — gîndirea, memoria, sensibilitatea, voința — se practica încă o psihologie speculativă, adăpost al idealismului. Astfel au apărut diferitele școli ale psihologiei occidentale: psihologia trăirii, a structurii (gestaltismul), freudismul, funcționalismul, fenomenologia etc., dintre care unele cu un rol reprezentativ și în țara noastră.

Invățătura lui I. P. Pavlov aduce o schimbare înțelegerea științifică materialistă a tuturor proceselor psihice, izgonindu-le din sfera psihologiei speculativă, adăpost al idealismului. Astfel au apărut diferitele școli ale psihologiei occidentale: psihologia trăirii, a structurii (gestaltismul), freudismul, funcționalismul, fenomenologia etc., dintre care unele cu un rol reprezentativ și în țara noastră.

reflexe catenare etc., și mai ales concepția asupra celui de al doilea sistem de semnalizare permit o cercetare aprofundată a vieții psihice în toate zonele ei, la toate nivelurile ei.

Culegerile de cercetări sovietice de psihologie: Probleme de psihologia înțelegerii, de sub redacția lui A. S. Smirnov, Probleme de psihologia copilului, de sub redacția lui B. G. Ananiev, Studii de psihologia copilului preșcolar, de A. N. Leontiev și Zaporozje, Probleme de psihologia muncii și artei, de sub redacția lui B. M. Teplov și N. N. Volkov și Studii de psihologia copilului de sub redacția lui A. N. Leontiev și I. I. Bojovici, apărute în romînește ne-au oferit un bogat material experimental în domeniul psihologiei copilului, al psihologiei pedagogice, al problemelor gîndirii și limbajului, al problemelor caracterului.

În problemele de psihologie a muncii și artei ne-au servit lucrările lui S. N. Arhangelski, N. S. Leites, E. I. Ignatiev, A. V. Vîlșinski și studiile mai recente ale lui E. V. Gurianov și S. G. Gellerstein, ca și cursul lui Piatonov.

De un neprețuit ajutor în prezicerea concepției noastre asupra psihologiei colectivului de muncă, a psihologiei și pedagogiei formării caracterului omului nou, ne-a fost și nu este opera științifică și literară a marelui pedagog sovietic, A. S. Makarsnko. Ne sînt cunoscute, în problema personalității, concepțiile lui B. G. Ananiev, N. Leontiev și V. Struchan care exprîmă concepția nouă a personalității umane în cadrul societății socialiste. Și lista autorilor sovietici care cu tenacitate gîndirea psihologică este departe de a fi epuizată.

Sub influența bineîndătoare a psihologiei sovietice s-a dezvoltat la noi în ultimii 7-8 ani o vigoasă activitate de cercetare în domeniul problemelor de psihologie; o bibliografie a lucrărilor originale care cuprînde aproape 200 titluri de studii și articole publicate în revista de psihologie, revista de pedagogie, Analele romno-sovietice etc.

Caracteristica acestor lucrări este o justă orientare filozofică materialistă și o strînsă legătură cu fiziologia sistemului nervos. Metoda reflexelor condiționate este utilizată, acolo unde e cazul, în cercetările noastre și azi avem în laboratoriu aparatura necesară, în bună măsură construită după modele sovietice.

O trăsătură importantă a acestor cercetări este de asemenea punctul de vedere social-istoric în studiul fenomenelor psihice, considerînd persoana umană ca fiind determinată de coordonatele sociale și economice.

După cum se știe, această idee apare pentru prima oară la Marx

acad. Mihail Ralea

(continuare în pag. 3-a)

Dramaturgul despre piesele sale

Interviu cu Alexandr Stein

eași situație cred că există și la d-voastră.”

Deși după acest început și în legătură tot cu prima întrebare, cutăm să-l rugăm pe dramaturgul sovietic să ne mărturisească impresia sa asupra lucrării moderne în care este jucat „Hotel Astoria” la București.

— D-voastră, cînd v-ați scris piesa, l-am întrebât noi, v-ați gîndit că ea putea fi interpretată într-o manieră apropiată de mijloacele cinematografe? Așa cum a făcut Teatrul „Net-lara”?

— Am scris o dramă psihologică realistă. Ea poate fi suficientă scenă în diferite moduri. De exemplu, Nikolai Orlonkov, regizorul teatrului „Maikobsk”, care a pus-o în scenă, l-a dat o altă de spectacol-concert-într-o dată muzica drept un element foarte activ. Decorurile au fost înlocuite cu o gravură care acoperea întregul fundal, sugerînd Leningradul. E posibilă o altfel de rezolvare? Desigur că da, dacă ea vine în sprijinul ideii autorului.

Punerea în scenă a Teatrului Not-tara (regizor — Sorana Coroamă) mi s-a părut originală, plină de prospețime, și de aceea interesantă: în spectacol, intențiile mele au fost just rezolvate. Orice artist, dacă e cu adevărat artist, are dreptul la o concepție proprie.”

În dubla lui calitate de autor dramatic și scenarist, l-am solicitat să ne răspundă dacă apreciază ca fiind binevenită influența cinematografe asupra teatrului și în ce fel această influență se exercită sau se poate exercita.

— „Toate genurile artei se influențează reciproc, iar rezultatul acestei influențe poate fi fertil. Același proces are loc între teatru și cinematografe. E rău însă cînd teatrul devine film și filmul teatru. A se influența reciproc, nu înseamnă a se înlocui unul pe altul.”

Mulțumesc pentru pe alt plan l-am cerut distinctivului nostru interlocutor să ne împărtășească opiniile sale cu privire la actuala stagiune teatrală și muzicală de la Moscova.

— „N-am văzut toate spectacolele teatrale prezentate în cinstea celei de-a 40-a aniversări a Marii Revoluții din Octombrie; nici toate filmele rulate cu acest prilej. Din ceea ce am văzut și auzit, m-au impresionat mai mult Simfonia a XI-a a lui Șostakovič, cele două serii ale filmului „Pe Donul liniștit”, realizate de Serghei Gherasimov, filmul „Zboară coccau”, după scenariul lui V. Rozop și piesa „În căutarea bucuriei”, a aceluiși talentat scriitor. Din păcate, n-am avut timp necesar să asist la „Calea de aur” a lui Leonid Leonov.”

Și pentru că știm că nu de mult au avut loc în capitala Uniunii Sovietice premiere ale unor piese românești. L-am rugat pe Alexandr Stein să ne informeze în ce fel au fost ele primite de publicul moscovit.

— „Piesele românești se bucură de succes și popularitate în Uniunea Sovietică. După cum se știe, în noi au fost jucate piese de Mihail Sebastian, Horia Lovinescu și Tudor Mușatescu. Teatrele noastre așteaptă lucrări noi de la colegii mei din România.”

Orice intervîu lăsat unui scriitor sau artist trebuie să se sfîrșească cu o întrebare referitoare la protecțiile de creație ale interlocutorului. Nu ne-am putut nici noi sustrage unei astfel de întrebări, lămurînd mai ales multiplicitatea și intensitatea activității a autorului „Hotelului Astoria”.

— „În prezent continui să lucrez la noua mea piesă consacrată intelectualității sovietice. Pentru cinematografe, scriu în colaborare cu o scriitoare franceză scenariul primei coproducții franco-sovietice. Titlul propozivului al filmului este „O aventură la Moscova”. Va fi un film vesel, antrenant despre peripeziile unor francezi în capitala Uniunii Sovietice.

La ultima d-voastră întrebare, mai mult, deocamdată, n-am reușit să spun...”

Rep.

30.000 de picuri

Si de data aceasta concursul de jocuri distractive organizat de redacția gazetei noastre s-a bucurat de un succes deplin. Pînă în ziua de 15 noiembrie s-au primit un număr de 30.000 de picuri, cu 6.000 mai mult decît la precedentul nostru concurs „Festival-Moscova 1957”.

În prezent, se procedează la trierea răspunsurilor, după care va urma tragerea la sorți și decernarea premiilor.

Urmăriți în continuare în paginile gazetei noastre posta concursului.

În pagina III-a: SOLUȚIILE CONCURSULUI

ORIZONTI

Teatrul marilor sentimente

În urmă cu vreo trei sferturi de veac, într-un oraș așezat pe malurile unui fluviu strădat de pe întinsul Rusiei, un copil începea să se îndrăgostească de teatru. Era în vremea aceea cucerită de un maestru iconar și în orele libere, alături de un tovarăș de muncă și divertisment, făcea din versuri improvizate pe tema cântărilor cîntate de curind. Așa a interpretat rolul dracului chinezesc Ting-lu-Tong și al soldatului care l-a scăpat de la moarte pe Petru cel Mare. Pînă aici lucrurile par destul de obișnuite. Tot așa cum firesc s-a părut, puțin mai târziu, și debutul său în corul de operă al lui Orlov-Sokolov din Kazan, alături de un alt tânăr cu deosebire necunoscut care își zicea Feodor Șaliapin. Neobișnuit începe însă, poate, să devină faptul că ucenicul nostru interpret de teatru în provizoriu și apoi corist anonim a ajuns cu timpul un celebru dramaturg, pe nume Maxim Gorki, vestit cîtor al realismului socialist.

Între-adevăr, n-au trecut prea mulți ani de la întîmplările cu iz anecdotic relateate mai sus și, pe la 1901, Gorki dăruiește patrimoniului literar universale prima sa piesă *Micii burghezi*. Și-a ales tema convins de marea ei însemnătate, de actualitatea ei.

Puțin înainte de a scrie piesa, conștient de faptul că opiniile sale asupra categoriei sociale pe care se proiecta s-o zugrăvească „Micii burghezi” este un blestem al lumii, ea devorază personalitatea pe dinăuntru, așa cum roade viermele un trunchi, mica burghezie și ale scailor în foșnetul ei rațional și necorințit, se sînge neuzul dangăului puternicelor clopote ale trumuseții și ale cotizațiilor adevărate al vieții. Mica burghezie e lacomă, ca o mîștină fără fund, care înghițe în adîncul ei tipic și genial, și dragostea, și poezia și știința și arta.”

Prin intermediul a două generații din familia Bessemenov, care apar în piesă, Gorki face un aspru rechizițoriu al inerteții, al conservatorismului micilor burghezi. El nu se mărginește să exercite o critică violentă împotriva forțelor sociale retrograde aducînd în scenă, în această piesă, pentru prima dată în dramaturgia rusă, un micinelor revoluționar, pe mașinistul Nil, care preliguează adevărul credinței în viitor, nădejdea revoluției.

Asemenea accente optimiste, caracteristice realismului socialist, răsună în întreaga operă gorkiană. Chiar în hrubele *Azlului de noapte*, la fundul vieții, acolo unde s-a părut că spe-

ranței nu-i mai e sortit să mijiească, se aude glasul pasionat al decedatului Sătin care, în numele autorului, închină un admirabil imn omului: „SĂTIN. Omul — înălțătură! Ce e omul? Nu ești nici tu, nici eu, nici el... Nu! Ci tu, eu, el, bătrînu, nepotul, Mahomed... toți toatăta înfrunzi, pîrcești? Ceoa mare de tot! Și începutul și sfîrșitul încep în el. Totul în om, totul pentru om. Nu există decît omul, tot restul e rodul minții și al creierului său. Omul! Ceoa mare! Sînd la ureche! Omul! Trebuie să-l respectăm pe om! Nu să-l mîmăm, nu să-l înșosim cu mila! Trebuie să-l respectăm! Să ținem în sîntătea omului, Baroane! Ce bine o să simți că ești om!”

Păstirea accentelor umaniste fiului revoluționar și, în același timp, luciditatea critică, manifeste în *Micii burghezi* și *Azlul de noapte*, se reînfrînesc, la coordonate și intensități diferite, în *Dușmanii* și *Vesna Ielenova*, în *Barbarii* și *Egor Buldiov*, în celelalte piese ale lui Gorki.

Intemeietorul realismului socialist a avut, în mod neîndoielnic, o îndrăgire binefăcătoare asupra dezvoltării dramaturgiei sovietice în ansamblul ei. Linia directoare scîpăte de el însuși, au obținut de-a lungul vremii, număratele simonoviste, cîștigînd forme extrem de variate. Așa, de pildă, cîl de intrigat este cîtorul neavizat cînd i se cere să asociază dramaturgia lui Melakovski cu marile tradiții gorkiane!

Ori, în fond, Gorki și Majakovski sînt foarte înrudii pe planul dramaturgiei. Dacă Majakovski este un virtuoz al comediei satirice, Gorki rămîne un neîntrecut maestrul al dramei de idei. Dar atunci cînd amărim — ca să ne exprimăm ca Stanislavski — supremația adică ideea majoră a pieselor lor, constatăm o izbitoră asemănare. Acestea sînt subordonate voii a scrierilor ideii revoluționare, aceeași explicită tendință înaintată a operei, aceeași pasiune pentru Om, cu majuscule, pentru oameni adevărați, aceeași amănunțită critică la adresa înalțimii și a egoismului, a reacționarismului politic.

Misterul băii, *Plognia*, *Bala* sînt tot atîtea argumente în sprijinul afirmării de mai sus. Pornind de la o idee fantastică, Majakovski pătrunde cu un simț o întregă epocă istorică, sugerînd concret drumul Rusiei de la autocratia prin republica burgheză democratică, la revoluție. Personajele sale „pîrhanite” după ce scapă de „nepîrhanții”, înfrunzîți diavolii și îngeri, se încrîncenază în lupta împotriva viciilor trecutului și dobîndesc plină la urmă victoria.

Pornind de la alte date inițiale, celelalte piese majakovskiene trag același concluzii. Combaterile înaltismului în *Plognia* duce, alături de critica violentă a categoriei care îl trimite în scenă prototip pe Piskin, la o perspectivă încurajatoare a viitorului eliberat de asemenea specimene aparent umane în întregul întreg al cuvîntului. Ridicîndu-se pe înălțimile burocrat Pobeconosov din *Bala*, constatînd că e de vătămător pe plan social, scrierilor lansază în același timp, prin „Marșul vremii”, repetat de cîteva ori în piesă, un puternic apel optimist.

Folosind mîștinătoarea unde i se pare propriu, neîngîșîndu-se de o mare îndemnare și de mijloacele obișnuite ale comediei satirice, Majakovski înfrunzîte, înaintînd metodele realismului socialist, și ajungă la lucrări profunde originale, orientate pe linia celor mai active tendințe revoluționare.

Cu totul alte mijloace devin caracteristice pentru drama gorkiană sovietică și pentru tragedie. Trădîștii lui Octombrie rodesc în teatru o serie de lucrări ca *Uraganul* de Bill-Beloțerkovski, *Liubov Iarocova* de Treniov, *Trenul blînd* de Vsevolod Ivanov, *Ruptura* de Lavreniov, *Tragedia*

optimistă de Vișnevski, care, toate laolaltă, alcătuiesc „fondul de aur” al dramaturgiei clasice sovietice.

Partidul Comunist, înfăptuitorul revoluției și oamenii săi deosebiți, se situează în centrul acțiunii pieselor lui Treniov și Ivanov, a lui Lavreniov și Bill-Beloțerkovski. Această idee majoră, ca în piesele lui Gorki și Majakovski — revoluția — animă și lucrările din categoria dramel eroice. Numai că aici domină elementele patetice, marile proporții, districțiunile numeroase, proza eroică. Răz, boiul civil și revoluția din Octombrie constituie, în numitor comun, fundul grandios al acestor lucrări, lînsînd, înaintînd cadrulul dat, să se desfășoare, pentru ilustrarea artistică cea mai valabilă, o serie de profunde drame umane.

Deosebit de interesantă, în această perspectivă, este noua accepție a tragediei, prezentă cu strălucire mai cu seamă în opera lui Vsevolod Vișnevski. Din todeauna, tragedia consideră necesar sfîrșitul iremediabil al eroiului ca o demonstrație a victoriei inevitabile a soartei asupra omului. Eliberată de această concepție fatală, tragedia își descoperă alte coordonate, care-i largesc considerabil dimensiunile și semnificațiile. Eroul plere și în *Tragedia optimistă*, fără a fi fost însă în prealabil însemnat de soartă, sfîrșitul său nu e, de fapt, decît un început: jertfa e adusă pe altarul viitorului. Faptul tragic constituie un pas, o treaptă în desfășurarea acțiunii, pe drumul dobîndirii victoriei generale. Spectatorul care simte alături de eroi se identifică cu el, suferă enorm la pierderea acestuia; rîniile sale macale încep, însă, să se tamăduiască imediat, în măsura în care s-a identificat și cu cauza eroiului și a constatat că ea a căpătat și mai mulți soști de izbîndă prin sacrificiul personajului preferat. În acest chip, ajungem la convingerea că moartea a deschis drum vieții. Și tragedia devine astfel... optimistă, ajungîndu-se la înfrînșirea omului, fără să-l confundă în tenebrele disperării.

Drama de idei gorkiană, originala comedie satirică a lui Majakovski, piesele eroice și tragedia optimistă cu tematică revoluționară, constituie rădăcinile teatruale ale dezvoltării întregii dramaturgie sovietice. Imbrînd lucrările vremii actualității, Pogodin și Lenov, Korneicuk, și Kalaev, Simonov și Stein și-au valorificat talentul, înnoșînd literatura dramatică a realismului socialist. Remarcabile în acest peisaj foarte nuanțat rămîne drama istorică, cultivată cu strălucire de marele Alexei Tolstov: *Iana cel Groaznic* este una dintre lucrările cele mai desăvîșite. În acest gen, pe care le onoaștea literatura contemporană, tot așa cum puternica, complexa personalitate scriitoricească a lui Leonid Leonov — care trece cu ușurință mîștinătoarea la comedia lirică (*Un om obișnuit*) la piesa cu intonații de tragedie contemporană (*În zădărnici sau Caloșca de aur*) — poate fi desăvîșit numai printr-un studiu foarte aplicat, susceptibil să ducă la concluzii extrem de interesante. Și altele atele...

O altă de sumară trecere în revistă nu poate decît să nenumărească pe omul alivă de cunoașterea aprofundată. Cele cîteva figuri și piese aduse în discuție foarte departe de a epuiza problema, relevă însă marea varietate de mijloace, de stiluri caracteristice, care sînt stimulate de realismul socialist, care se dezvoltă prosper sub semnul acestei metode. Gorki și Majakovski, Alexei Tolstov și Vsevolod Vișnevski, drama filozofică și comedia tragică, evocarea istorică și noua tragedie nu constituie decît niște pîlde. Pîlde care ilustrează o mare artă. Pîlde care definesc un teatru prin excelență revoluționar.

Horia Deleanu

E. Lepp

„Regate”

Cronica oamenilor deosebiți

Ca și alte scrieri în proză ale lui E. Kazakevici și romanul „Înimă de prieten” — recent apărut în traducere românească — relevă predilectia autorului pentru zugrăvirea de fapte și oameni neobișnuiți. A celorlalte fapte și oameni neobișnuiți, în vremuri de grele încercări, caracterizează obișnuitul vieții.

Nuvela și romanele lui Kazakevici reconstruie, de obicei, în impresionante imagini diverse episoade ale luptei date de poporul sovietic pentru zdrobirea agresorilor fasciști. Un eroism implit până la sacrificiul de sine, o adîncă umanitate definesc profilul moral al personajelor descrise de scriitor. Fie că este vorba de locotenentul Travkin din „Steaua” (1947), de maiorul de gardă Lubentov din „Primăvara pe Oder” (1949) sau de căpitanul de rangul trei Akimov din romanul de curind apărut, le sînt comune tuturor trăsăturile esențiale amintite mai sus. Și prin aceasta ei căpătă forță de tipicitate pentru modul în care întregul popor sovietic a purtat greul războiului de apărare a patriei și a apărare valorilor de preț ale omeniilor amintite de urgență fasciști. Prinț-o artă sobră și profund lirică, scriitorul evită deopritivă comentariul grandilocvent cîl și acumularea de fapte zguduitoare dar nelegate între ele printr-o idee care să le sublinieze caracterul general.

În admirabila povestire „Steaua” eroii au o specialitate mai puțin obișnuită și deosebit de primejdoasă: sînt cercești și sînt trimiși să facă incursiuni în spatele frontului înamic. Kazakevici folosește însă această împrejurare, excepțională într-adevăr dintr-un punct de vedere, pentru a ne arăta cum la sfîrșita grelei încercări înclinațiile, sentimentele și gîndurile cerceșilor căpătă puritatea și intensitatea marilor înălțări sufletești. Oamenii de care-i zugrăvește nu au nimic din detașarea de cele pămîntice, caracteristică eroiului convențional, fictiv, ci dimpotrivă ei au devenit mai profund umani. Acțiunile lor sînt împregnate astfel de o autentică și emoționantă poezie: poezia vieții reale. Surprinzînd detaliul esențial al noilor relații care se stabilesc în aceste împrejurări între oameni și faptele lor, scriitorul construește cu simplitate și concentrare o lume în care obișnuitul a căpătat valențe neobișnuite, în care simplitatea ajunge să aibe valoare de simbol.

Deși nu păstrează intact totul armonia și desăvîșirea compozițională din „Steaua”, romanul „Primăvara pe Oder”, izbutese să relevă toșii dintr-o perspectivă istorică mai largă sensul eroismului fără precedent al ostașilor sovietici eliberatori. Luptele purtate pe Oder sînt descrise astfel încît sînt devin cu adevărat un simbol al renanșării omenilor, al eliberării lor de sub opășarea cîmpului și lugrozității leri și a robiei fasciste. Și cu toate că în „Înimă de prieten” e

și frămîntările celor din jur. El iubește mai deplin, cu o nouă și necunoscută participare a întregii sale ființe pe pură și castă Anicica, al cărui sot va deveni. Iubirea lor cunoaște și momente de întunecare, e adevărat. Proiectată însă pe fundalul uriașei înclînșări a războiului, cîștigă o impresionantă intensitate. Despărțirea la care-i obligă evenimentele nu face decît să o accentueze. Puținele clipe cînd Anicica și Pavel sînt împreună dau o valoare de exemplaritate acestei iubiri care sfîrșește tragic, cu moartea căpitanului Akimov, într-o acțiune săvîșită pentru eliberarea unui sat norvegian.

Scena morții comandantului, ca și înfrumarea lui nu au toșii un sens deprimat, viața lui Akimov prin dăruirea ei unor înalte țeluri fiind străbătută de bucuria iubirii adevărate. Ultimele sale clipe spun limpede aceasta.

„Înimă de prieten” este astfel înimă a celor oameni care sînt prieteni ai vieții, a tot ce e de prețuit și de apărut în viață.

Radu Lupan

E. Kazakevici: „Înimă de prieten” — Cartea Rusă 1957

Impresii despre literatura poloneză

În ultimul număr al revistei „Inostrannaia literatura” scriitorul sovietic A. Ceakovski publică un interesant articol consacrat problemelor actuale ale literaturii poloneze. După cum remarcă autorul, în vara acestui an mediul literar polonez a fost cuprins de o adevărată furtună. Pe marea răscolită a vieții literare și publice poloneze pluteau, pierzînd direcția și orientarea, numeroase vase sub diverse pavilioane. Ele alcătuiau realismul socialist cu arme de fabricație indigenă și străină, fără să înă seama unde poate nimeri lovitură. Se amestecau, fără nici un discernămint, realismul, modernismul, impresionismul, așa zisul marxism „intelectualist” și multe alte curente ad-hoc.

Datele aduse în discuție de scriitorul sovietic sînt cu atât mai valoroase cu cît reprezintă rezultatul unei nemijlocite luări de contact cu realitatea literară poloneză. A. Ceakovski, care a făcut în cursul verii o călătorie la Varșovia, a vizitat redacțiile cîtorva reviste literare, a căutat să aibe cîl mai multe înțînșiri particulare și oficiale cu confrății poloneze, animat de dorința, sînd de a înțelege „problemele atât de complicate care au loc în literatura poloneză”.

Prima constatare pe care a făcut-o Ceakovski în cursul acestei vizite a fost intenția vădită a unor literați polonezi de a evita discuțiile, ciocnirea de idei, argumentația teoretică. Ei s-au lîmitat de obicei la răspunsuri vagi și ocolite, la observații subiective, impresioniste.

„Noi vrem”, „noi credem”, sau de cele mai multe ori „noi nu vrem”, „noi nu credem”, lată cuvintele care au acompaniat fiecare discuție pe teme sociale și politice.

Care sînt cauzele? — se întrebă A. Ceakovski. Hotărît să nu lipsească de cultură a interlocutorilor, „Cauzele sînt mai adînci. Este acel amestec eclectic de romantism revoluționar și oportunism tipic burghez, sînd discursurile interminabile pe tema „despînșii democrației” pe de o parte, și plocoșdăg în înă parlamentarismului burghez, afirmarea apartenenței comuniste și propovăduirea noameșteului în procesele ideologice — în ultimă instanță literare — pe de altă parte”.

Evident că problema cea mai dezbătută a fost aceea a realismului socialist, a interpretării care s-a dat în Polonia acestei metode de creație. Unei probleme de principiu ca aceasta, interlocutorii polonezi l-au dat explicații foarte laterale.

Prima motivație a filipicelor la adresa realismului socialist ar fi aceea că metoda în cauză „este compromiș în literatura poloneză, înfruntă sub steagul ei au fost create opere nerealizate, schematice”; că, deseori, aceste opere erau doar transcrierea literară a unor lozinci politice; că cerințele realismului socialist au fost înțelese de scriitorii rectilinari și unilaterali.

Convingător, nu? Cum poate fi anulat principiul însuși cînd obiectivul și critica se referă doar la felul în care el a fost transpus în practică? Cum pot fi uitate marile creații ale realismului socialist, inclusiv cele ale literaturii poloneze?

Îi s-a atras atenția criticilor sovietici că ei transformă cerința unei juste oglîndiri a vieții în pretenția de a vedea în fiecare lucrare înă în parte reflectarea întregii diversități a vieții sovietice. Deseori scriitorii l-au criticat pe critic pentru schematismul cerințelor și aprecierilor lor.

Atît de departe a mers înverșunarea unor scriitori polonezi împotriva realismului socialist, încît ei au propus să se înlocuiască pînă și acest termen cu unul nou: „arta revoluționară”.

Jocul de-a definiția nu este însă recomandabil. Invențivitatea în domeniul formulărilor este laudabilă numai dacă sub schimbarea de termeni nu se ascunde și o schimbare de sens.

O altă problemă importantă a articolului lui A. Ceakovski, tratată în organică legătură cu cea a realismului socialist, este rolul și influența partidului în formarea conștiinței scriitoricești și modul în care a fost rezolvată de o parte dintre literații polonezi.

Aceștia caută să justifice atitudinile lor nihiliste față de rolul conducător al partidului prin refugii în exemple administrative și tot felul de altele denaturate.

Ce va fi mai departe? — se întrebă autorul articolului în discuție. Poate că în local luptei cu realismul socialist s-a ivit o literatură nouă, importantă pentru popor, s-au deschis noi orizonturi de creație?

În căutarea răspunsului, A. Ceakovski reproduce un crimpel dintr-un recent articol al scriitorului polonez A. Braun, fost fervent adept al noilor tendințe în literatură: „A șterge cu buretele anii realismului socialist din realitatea noastră... scrie autorul polonez — înseamnă să renunșăm totodată la acele elemente ale gîndirii artistice fără înșurșă, cărora dezvoltarea ulterioară a vieții noastre culturale va merge pe linia scăderii treptate a năzîrnărilor de creație”.

Braun vorbește cu durere despre urmările jalnice pe care le-a avut „politica libertății deplină”. Rezultatele scontate n-au fost obținute. Au apărut multe lucrări care scad presiunile literaturii poloneze, scriitorii realmentele talenții își risipește forțele în încercări lipsite de interes.

Șaliapin în România

Marele cîntăreț rus Feodor Șaliapin s-a bucurat de o excepțională prețuire în rîndurile publicului bucoșrean. Spectacolul sale cu „Boris Godunov” de Mussorgski și „Faust” de Gounod, precum și concertele din sala teatrului „Eforia-Vox” nu vor putea fi ușor uitate de noroșii auditori care l-au aplaudat acum două-trei săptămîni.

În anul 1924, revista „Rampa” și alte ziare bucoșrene, anunșau că Feodor Șaliapin va apărea pe scena Operei Romine, la „Faust”. Tot a mîștină periodic a mai publicat în cursul aceluiași an o serie de articole privitoare la viața și activitatea cîntărețului, în scopul pregătirii soșilor sale în București. La 30 iunie 1924 de exemplu, dirijorul Alfred Alessandrescu, care îl admirase la Paris, scria în „Rampa”: „Am asistat la cele două reprezentări date de celebrul bas rus Șaliapin la Operă, cu Boris și Hovancina și mărturisesc că impresia resimțită e extraordinară. Nu e vorba de o voce senzațională, dar de o șoșă minunată a acestui cîntăreț, care nu urmărește niciodată efectele iefine și nu se preocupă decît de adevărată expresie în cînt”.

Aceste aprecieri aveau să fie confirmate mult mai târziu (în primăvara anului 1930) cu ocazia spectacolului ce-l va dirija Alfred Alessandrescu personal la Opera Romînă.

Într-un articol consacrat pregătirii lor cu „Boris Godunov”, redactorul „Rampel” relate cîteva emoționante:

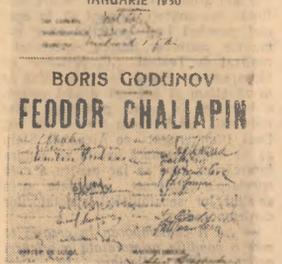
„Între culise domnește o înghesuială de necesități. Nimeni nu lipsește de la repetiție. Nici chiar actorii care nu sînt ocupați în Boris”. În schimb, se zărește la fiecare crăpătură de decor, la fiecare ușă și pe galeria reflectoarelor, numeroși melomani fervenți veniți să asiste la marile evenimente... În mijlocul scenei, Șaliapin vorbește despre desfășurarea acțiunii pe care urmează să o interpreteze... Jur împrejur domnește o tăcere religioasă”.

A doua zi seara, a fost un spectacol magnific. Alături de marele Șaliapin au cîntat Emil Marinescu, Victoria Costescu Duca, Niculescu Basu, Emilia Guțanu, Al. Lupeșcu, G. Oprîșan, etc. După reprezentările, toți interpretii au semnat alături program, pe care îl reproducem în facsimil) ca pe o scumpă amintire.

Presă a acordat un spațiu larg spectacolului lui Feodor Șaliapin, scoțite ca adevăratul eveniment artistic al stagiunii. Nu le putem aici nici măcar spicui pe toate, dar unisonul de aprecieri superlative ne ușurează sarcina. Lată de pildă, rîndurile așternute de criticarul „Rampel”, pe atunci unica revistă de specialitate: „Este una din puținele creații desăvîșite în înțeleșul ideal al cuvîntului, o reconstituire istorică și psihologică cizelată minuțios în decursul celor patru decenii consacrate de acest mare cîntăreț și actor care este Șaliapin parcă exclusiv operei lui Mussorgski”.

Capitula noastră l-a prilejuit mare-

lui artist și unele întîmplări hazlie care dovedesc cît eră de apreciat a fost, de pildă, anumit la Radio-București cu un concert amănîtur care a produs vivă alit de mare, încît numai

unde am prilej, prin localurile pe care le vizitez aci, la București. Știu că poporul român e un popor muzical și maestrul Enescu, pe care am avut ocazia să-l cunosc în străinătate, este o pîldă vie a acestui gen muzical al poporului român. Cuvintele de mai sus, au fost însoțite și de un autograf care l-a precedat, ca introducere, în revista „Rampa”.

Fără îndoială că impresiile plăcute culese de Feodor Șaliapin în ospitalitatea noastră țară, l-a determinat să ne viziteze din nou. La 13 ianuarie 1937, în sala teatrului „Eforia-Vox” excepționalul bas rus a dat un recital vocal care a cuprins printre altele „Parada nocturnă” de Glinka, „Balada puricelui” de Mussorgski, aria calomniei din opera „Bărbierul din Sevilla” de Rossini, aria lui Leporello din opera „Don Juan” de Mozart ș.a.

Cu acest prilej Feodor Șaliapin a scris și un interesant articol sugestiv, intitulat „Spovedania unui cîntăreț”, publicat în revista „Muzică și poezie” nr. 4 din februarie 1937, din care reținem cuvintele pătunose de un mare adevăr: „În genere, arta cea mare, adevărată artă, e de înțeleșul tuturor. Ea trezește sentimente comune ale omenirii de pretutîndei și însuleștește la fel pe toată lumea”.

În primăvara anului următor, Feodor Șaliapin a murit. Amintirea sa era încă vie la noi. Ziarele și revistele Capitalei i-au dedicat numeroase articole.

Viorel Cosma

...Din adâncime curge un izvor cu apă gustoasă

Dunărea, de lângă Galați, unde acum vreo patru ani barajul meu era să se dea peste cap. Pe când aici nici nu mi se părea că văd o confluință de râuri, ci că același flu se bifurcă, schimbându-și în cele două brațe numele culorilor.

Apoi am început să cobor, întorcându-mă mereu capul spre turele conice și scunde, care accentuau masivitatea bisericilor și a muntei, până nu le-am mai văzut, ca să le revăd apoi din nou în straniu miraj, de astă dată în stînga soselei.

Cîte minăstiri și cetăți am văzut apoi pe tot Drumul militar gruzin, nici una nu era la fel cu alta, dar toate pronunțate georgiene. Iar lumina și acustica din Divari le-am regăsit peste tot. M-a uimit însă panoramă care se deschide la piciorul mării cetăți Ananuri. În ea am regăsit și Valea Prăhovei și munții care acorează marea Bistriței, la Bicăz, dar era și ceva nou pe care se sprijineau sandalele privitorului. Soseaua se furca pe marginea de muni, înclinându-se în vîlcea și urcându-se, în depărtare, spre crestele lor, trecînd nu o dată peste Araga și de multe ori alături de ea. Și Ananuri, aproape nevăzută de jos, cuprîndea în privirea ei chiar și mișcarea frunzelor din zare.

În Georgia sînt minăstiri fortificate ce s-au clădit nu numai cu scopuri bisericești și militare. Am fost și la Ikalto, în apropiere de Tinandali, unde odinioară a învățat Șota Rustaveli la această mare academie, dar vremea a măcinat zidurile, și într-o fostă sală de curs m-am odihnit la umbra unui copac, iar în altă sală am cules frăgi de pe tulpă crescută în fața drumului. La Ghelati însă, mult mai solidă și excelent conservată, urmele academiei se pot constata mai vădit. Minăstirea Ghelati a fost clădită în secolul XI, cum îmi spune Nikoloz Geanğavade, care e în serviciul de pază al acestei minăstiri de o jumătate de veac. S-a părea că fusese aici chiar un mic orașel, cu meseriași monahali, cu clase sociale și cu venitori agricoli bogate. Cătorii de David Construcătorul, unul dintre cei mai puternici și mai înțelepți regi ai Gruziei, minăstirea îi și adăpostea, sub stola ei poartă, azi masele, rămășițele pămîntului. Acest rege, foarte popular și cum îl și spus născut, constructor al țării, a doborât să fie îngropat a-nume sub dalele porții minăstirești, pentru ca toată lumea să-i calce mormîntul și astfel să nu-l poată uita. Vanitate naivă de om modest, căci nimeni nu l-a uitat în Georgia, pentru că el e cel care a unificat statul georgian, a clădit școli și cetăți și minăstiri și a cheltuit din veniturile regale pentru cultura și arta țării.

Bolta altarului de la Ghelati e ocupată de o superbă frescă (așa pare de jos), cu joc de lumini și umbre, în culori pure de curcubeu multiplicat accesoriu în infinite nuanțe (ca bunăoară gîlul și fața Maicii Domnului). Dar, mă urc ceva mai sus și cu surprindere aflu că această frescă minunată nu este o țesătură de pensil și vopsea, ci un mozaic, care a consumat 1.500.000 pietricele de felurii culorii naturale. Într-adevăr, David Construcătorul și-a cheltuit, și cu folos!

Minăstirile năvălesc în dezordine în mînt și văd zidurile urioase zidite

CÎNTECUL PIETRII

Istoria oricărui țări se bizuie mai întâi pe piatră. Piatra este primul document istoric. Lăzile, arhitectura, credințele și sufletul unui popor se înregistrează la început pe piatră. Uneori pietrele, să nu vă mirați, știu să și cînte. O siluetă de castel cîntă imnuri, iar statura masivă și grea a unei cetăți e soră cu orga.

Sakartvelo, țara aceasta din Caucaz căreia i se spune și Georgia sau Gruzia, este poate una din cele mai bogate țări în asemenea relievo. Am văzut cîteva zeci de cetăți, o mică parte din cîte sînt cu totul, mult mai puțin din cîte au fost altădată. Dacă nu le-aș fi văzut, afară de înclinarea contempărării unei sublime arhitecturii, pe care aș fi pierdut-o, m-aș fi lipsit și de un cântec substanțial în înțelegerea numelui arhitecturii odărilor. De azi, dar mai ales a firii acestui popor vechi și interesant și a miracolului perpetuării sale prin mînt de greutăți istorice care l-au stat pe picioare în cale cam de pe la nașterea sa.

Ceaa ce izbește de la început în această țară ochiul odăitorului atent, este simțul deosebit al poporului georgian pentru frumos. O țară în care natura însăși a lucrat cu mare artă era firesc să fie împodobită așa încît să nu fie surpat ori distrusă planul arhitectonic al Caucazului. Am băgat de seamă că cetățile, minăstirile și castelele vechi, frumoase totdeauna și prin ele însele, nu stau în Georgia niciodată atrase de vremea soarelui mînt, ca o fărîșă descheiată, ci todeauna îmbracă pîșcul muntelui, ca un colț. Dar asemenea modalitate de colorare a naturii n-a avut numai țările artistice. Uneori, cetățile zidite pe pîșcul stîncos, foloseau ca material de construcție chiar piatră locală și atunci dusmanii, din depărtare, nici nu le observa, ele confundându-se și prin culoare și prin stil cu stîncă pură, iar ajungînd aproape, era surprins de bolovanii și de săgețile care începau să răpîdească înaintea lor, ca pe o țară deșertică, ca pe o țară deșertică, ca pe o țară deșertică.

Întă cum cu rezistența georgienilor celor cîteva sute de năvăliri romane, iraniene, mongole sau otomane, care nu mai conștineau și care și nimicîți acest popor, trecînd frumosea limbă în care sună viguroasele șăire rustaveliene printr-o limbă moartă. Săcînd la număr cu cîteva milioane, georgienii s-au păstrat însă, și de la Revoluția din Octom-

brle încoace, numărul lor sporește din nou. Arhitectura cetăților și mai ales arhitectura sufletului dînz al acestor oameni l-a scăpat de piatră.

A descrie toate cetățile pe care le-am văzut ar însemna să-mi obosesc cătorii Văzîndu-le singur, te umpli de nesăuță de a mai vedea. Dar literale mele nu vor fi în stare niciodată să spună ce mi-a spus pietra. Numai cîntecul pietrei este subtil.

Voi începe cu aceea care se pare că e mai veche. Cînd plec din Tbilisi pe Drumul militar gruzin, spre Darial, numai-decît după ce ai părăsit orașul, în dreapta se ridică brusc un munte aproape conic, spot cu verde, și virtul lui e luminat de soare mai puternic: piatră cenușie începe să pară albă. Acolo e minăstirea-cetate Divari. Mergînd apoi spre ea, pe alt drum, o vezi apărînd și dispărînd de cîteva ori, ca într-un miraj. Ultima dată nici n-o mai vezi și soare și serpentina nepăvătat, foarte dificilă, te-a rădăcit. Și cînd începe să te bată vîntul înăgrîtorii, apare minăstirea, în toată statura ei, la cîțiva metri în față. Cînd am ajuns la Divari, mi-am adus aminte cu mirare că la Tbilisi, era arătată grea. Aci, în umbra cetății, era răcoare. Un staqur patric, locuind printre relievo și duhur, om foarte bîtrîn fără a fi îmbătrînit (se învîrsoase din nou, recent), mă conducea și îmi explica. Două bisericile lipite una de alta, una foarte mică, cealaltă foarte mare, și de jur împrejur, ruine de ziduri și turnuri. Chilia călugărească și fortificațiile împrefumătoare n-au mai durat. Dar cele două biserici par intacte.

Aci, pe virtul muntelui, stăteau plină în veacul al patrulea un jertfelnic păgîn. La 337, cînd creștinismul a fost adoptat ca religie a statului, jertfelnicul a fost dărîmat și, deasupra ruinelor înălțată o cruce (în limba georgiană, divari) de lemn. Ceva mai înțru, în locuri crucii, probabil mincate de ploa și a clădit o bisericuță, pe care o văd și acum, pe buza prăpăstiei, în stînga bisericii cetăți mari. Sub bisericuță sînt grote artificiale, de adăpost. După vreo sută de ani, în secolul cincilea, poartele mîntului, cîntecul al Vilei, s-a clădit și Divari, cea mare, zidire monumentală cu ornamente simple, cu bolți amestecate și zid masiv. Înțru fenomen pe care l-am admirat în această biserică este lumina Putine ferestre, sus de jur împrejur. De departe, dinătră, zidul pare orb, într-ali sînt de mici. Totuși, excelentii arhitecți ai aceluia veac au îmbinat nevoile strategice cu aceea ale artei lor și interiorul bisericii primește gîlta lumină cit un atelier modern de pictură. Ferestrele înguste afară, se lărgesc

înăuntru aruncînd în naos fasciole de lumină bogată. În orice colțșor al bisericii se poate citi cu așurîță un text cu litera cea mai mîrînată. Ferestrele acestea, ca niște pilni turtite vertical, au și valoare acustică. Pe una din ele stătea o pasăre și cînta. Cîntecul și modest pînea, sub bolta imensă, orchestral M-am dus afară, sub ferestruță, unde pădrea cînta nestînțîntă mai departe. Aproape că n-o mai auzeam, din pricina tremurului copacilor din apropiere și a cîntecului altor păsări.

Dar intrai din nou sub bolta bisericii, am ascultat țărăși zidarilor care dădeau și lumină. Sînt înăuntru, am văzut deodată însemnat, cîntecul un șogomol multiplicat, șogomol, de fierărie grea sau de motorcă uriașă. Șogomolul avea țără apocaliptice. Pașnicul însă nu l-a observat decît prin oglînda umirii mele: „A. xise el, și un avioia!” Am isit să-l văd și l-am auzit destul de slab, ca orice huruț de avion, cufundat în suetul obișnuit al naturii. Dar înăuntru l-am ascultat țărăși înătr. Probabil că odinioară șogomolul de pași militari, și de lănci și săbiilor lovită multiplu, dădea de stîra apărîtorilor cetății și celor ce se rugau în biserică, prin felul cum stia piatră să cînte ori să urie, două nevoi.

M-am așezat să mă odihnesc cîteva minute pe urmele de piatră străveche ale jertfelnicului păgîn, rămas în millocul naosului, apoi m-am mutat pe mica terasă dintr-o celă două biserici, să privesc panoramă de la poalele muntelui, din valea în care se unesc într-o calmă confluință două râuri turbate: Mikvarj (sau Kura) și Araga. Privesem în zare, urmărînd lanțurile de muni care și schimbau culoarea, treptat, de la verde palid la verde intens, din ce în ce mai închis, pînă la vînt. Pentru că deodată să se lumineze într-un albastru pal care se confunda cu cerul. Seodam pe aceeași piatră pe care seșuse acum vreo douăsprezece decenii Mihail Lermontov.

M-am uitat în vale, la poalele muntelui, peste sosea: Mikvarj venea lent, ea care peste tot așezară să se întrecă cu vîntul, răpînd cîntecul poalei mîntului vechi. Venea potoliță și galbenă. Araga, pe care mai înțru aveam s-o văd pețecîndu-mă în spumegece furioasă și lîndu-se la întrecere cu ZIM-ul în care călătoream se apropia de Mikvarj cu drăgălășenie, suavă și era verde și parăcă stătea. Unindu-se cu soră sa într-o îmbrășisare celineală, cu un promontoriu verde ca de cernăță văzută pe o placă orizontală de acemă. M-am gîndit atunci la confluința dușmănoasă a Siretului cu

de Bograt III și dărîmate de două ori de hurci, țoși nepierzîndu și cu totul puterea de a sugera monumentalul, văd cîteva Herwin, unde am auzit o variantă georgiană a legendei mesterului Manole, privesc muntelui de stîncă, inaccesibil, pe virtul căruia parcă natura și nimeni altcineva a clădit cetatea amăgitoare Tmogvi, și mă opresc la otașul scobit în stîncă Vardzia, pe care de la-și văzut, gredii l-ar fi scotocit minune a lumii, adăugîndu-i celorlalte șapte.

Vardzia e în sud, în Meshetia, provincia în care se pare că s-ar fi născut Rustaveli. Am venit o dată zilele călugări — pietrari, sculptori, zidari, oameni puternici și dînz, au privit muntelui înălț de stîncă solidă, și le-a plăcut locul. Cu înțrucopul și dalia, cu carmagiu și cu cloacul l-au scobit cu făcut zeci de odăi spațioase, golării secrete, stăje și muni, stăje, stăje care mergeau prin fața muntelui, care au dus arta în apicală sau oblic pe trepte și țărăși pomecu orizontal pe lângă al stăje. Au făcut pivnie pentru vin și grîne, și țărăși de apărare și turnuri de observație și o clopotniță și o imensă catedrală. Totul cu mîna, fără excavator, fără ciocan pneumatic, fără dinamită sau macarale electrice. Catedrala e impunătoare și vastă, odăile — un labirint. Poziția tuturor primește soarele din plin, prin urmare, lumină și căldură. Într-una din odăile din adîncime curge un izvor cu apă gustoasă și cu un debit care putea satisface nevoile locuitorilor orașului pe timpul unui așediu. Iar după ce coborî, din vale nu vezi decît un munte stîncos, cu niște pesteri în care ai putea, adău, cei mulți țărăși înșingurati ai vînturilor. Sus însă, peste neorocile care s-au abătut prin veacuri asupra acestei minuni a minilor omenești, răzbate stilul subtil și elegant al arhitecturii și ornamentației clasice georgiene.

Coborînd de la Vardzia, ultima dintre cele cîteva zeci de cetăți văzute în Gruzia, m-am gîndit la sensul istoric al acestor construcții care au salvat nu o dată civilizația Europei de năvălirile asiatiche. Caucazul era poarta Italia, prin care hoardele trecutului au trecut rar și cu greu și împunătoare. A doua poartă. Dacia, le-a împunat și mai mult.

Dar învîntîndu-se să-și apere țara să se apere lumea, poporul georgian a clădit aceste cetăți care l-au rafinat gustul artistic și l-au dezvoltat în artă artistică și l-au dezvoltat în artă artistică și l-au dezvoltat în artă artistică.

Victor Kernbach

Satelitul și soarele

Sub acest titlu, ziarul „Sovetskaja Rossia” publică un interesant articol al lui S. Poloskov, doctor în științe fizico-matematice, în care se subliniază importanța covîrșitoare pe care o prezintă pentru întîrire studierea activității soarelui.

De procesele ce se petrec în adîncurile și la suprafața acestui astru defînd nenumerate și felurite fenomene din natura ferestră. Cum însă o mare parte din radiația solară — aceea avînd lungimea de undă mai mică de 2.900 de angstromi — este absorbită total sau în foarte mare măsură de către atmosfera terestră, posibilitatea studierii soarelui era pînă acum limitată. Astăzi însă, savanții sovietici au posibilitatea să efectueze cercetări aprofundate asupra întregii radiații emise de soare, cu ajutorul aparatelor automate de măsurat instalate pe al doilea satelit artificial al pămîntului, lansat dincolo de limitele atmosferei. Abia acum va fi posibilă cunoașterea deplină a naturii porțiunilor exterioare ale soarelui: atmosfera lui, nîmîșă cromosferă, și părțile cele mai periferice, care formează așa-numita coroană solară. Aceste regiuni ale soarelui generează și cu seamă radiațiile cu cele mai mici lungimi de undă.

Unele date experimentale cu privire la această porțiune a spectrului solar au fost obținute pentru prima oară cu ajutorul rachetelor. Dar acestea au fost observații de foarte scurtă durată, care nu permit elucidarea deplină a unei serii de probleme. Astfel, soarele este socolit de astronomi o sora permanentă în porțiunea vizibilă a spectrului radiației vizibile într-o măsură foarte mică și fluxul ei complet nu depinde de fază respectivă a activității solare. Cu totul alta este situația în acel sector al spectrului solar în care sînt cuprinse razele ultraviolete și razele Roentgen. Aici se petrec, atît în ce privește componența, cit și calitatea radiațiilor, variații brusce, care îndreptătesc ipoteza că soarele este o stea foarte variabilă. În prezent s-a stabilit că toate acestea sînt strîns legate de fenomenele ce au loc la suprafața soarelui, îndeosebi de așa numitele explozii în cromosferă — intensificări bruște și de scurtă durată ale strălucirii unor regiuni mici din atmosfera solară.

Aparatele speciale instalate pe satelit permit urmărirea intensității radiației Roentgen și ultraviolete a soarelui. Comparînd aceste date cu rezultatele observațiilor astrofizice asupra soarelui făcute de pe sol, se pot obține date științifice prețioase, care ne apropie de rezolvarea problemelor privind natura exploziilor din cromosferă.

În acest scop, a fost creat un aparat special. Razele sînt captate într-unul din cele trei receptoare de lumină situate unul față de celălalt sub un unghi de 120 grade. Aparatele funcționează doar cit timp sînt afine de radiațiile solare, realizîndu-se astfel o economie importantă de energie electrică, atît de prețioasă la 1.700 km înălțime. În fața fiecărui aparat se află un disc rotativ cu un complex de filtre compus din plăci metalice fine (aluminii și beriliu), din țesături de polițilen și materiale optice speciale. Cu ajutorul lor se separă diferite sectoare din spectrul de unde scurte al soarelui.

Impulsurile electrice care se nasc în receptoarele de radiații sînt mult amplificate de instalații de radio speciale și, cu ajutorul aparatelor teletactice, sînt transmise pe pămînt.

Fără îndoială — conchide autorul articolului — că cercetările efectuate cu ajutorul sateliților artificiali vor îmbogăți știința cu noi date, extrem de prețioase, care vor juca un rol însemnat în viitorul apropiat, cînd vor începe călătoriile interplanetare.

N. M.

Psihologia și viața

(urmare din pag. 1-a)

și Engels pe la jumătatea veacului trecut și ea se opune concepției omului ca individ izolat, ca un Robinson, așa cum îl văd și astăzi majoritatea psihologilor burghezi. Între condiționarea social-istorică și cea materială, fiziologică, a vieții psihice a omului nu există nici o contradicție și nici o despărțire. În această privință, sîntem cu totul de acord cu cele afirmate de B. M. Teplov la o conferință a psihologilor sovietici ținută în 1952: condițiile sociale și mecanismele fiziologice nu sînt două cauze diferite, ci două verigi ale unui proces unic. Înțru condițiilor sociale și materiale asupra vieții omului, el și a ideilor sociale asupra conștiinței sale, sînt un proces pe de-a întregul material, care conștă în acțiunea pe care o exercită asupra creierului omeneșc anumii excitanți fizici. Noi nu putem stabili influența socialității asupra individului decît sub forma unor stimulenți, care se transmit și se

înregistrează cu ajutorul activității nervoase superioare. Acest principiu, împreună cu unitatea organism-mediul și concepția reflectării leniniste a psihicului, călăuzesc cercetările noastre, ca și cele ale psihologilor sovietici.

La toate acestea trebuie să mai adăugăm și concepția despre caracterul practic al psihologiei, pe care tot experiența sovietică ne-a făcut s-o vedem cum trebuie și să-i înțelegem conștințele pentru orientarea cercetărilor noastre. Fără a cădea în pragmatismul vulgar, studiile de psihologie trebuie să urmărească rezolvarea problemelor pe care le pune viața.

Directivile Congresului al XX-lea al P.C.U.S. au arătat importanța psihologiei în formarea omului nou al societății socialiste, indicînd și direcțiile în care trebuie întreprinse cercetările: psihologia muncii, psihologia pedagogică, psihologia artei. Aceste directive călăuzesc și pe psihologii din țara noastră.

acad. Mihail Ralea

O ilustră academie

(urmare din pag. 1-a)

Academiei rîșnărele ruse, maestrul ei clasic, portretistul și paisagistul V. A. Serov, născut decenar totădată, P. A. Fedotov, acast „Gogol” al picturii ruse, promotor al picturii de V. G. Perov, pictorul pătruns de un ațîne simțîndu-mănu și care a ogîndit suferințele celor sărăci, neîntrecutul portretist K. P. Briulov, care a înțrăștat pe Krilov, cu toată eiogarea și combativitatea lui, precum și o întreagă serie de intelectuali, îndurerați și recoltați de nedreptățile sociale.

Măscarea paradonilor (artiști ambulanți), organizatori de expoziții ambulante, care au dus arta în millocul poporului, inspirîndu-se totădată din viața lui) a avut un caracter revoluționar în arta și cultura rusă. Grupul de artiști, inspirat de estetica materialistă rusă, de ideile lui Belinski, Cernișevski și Dobroliubov, a ogîndit suferințele maseilor, prigonirea revoluționarilor ruși din partea a doua a secolului trecut, condițiile inumane în care munceau cei mulți, precum au ecocă figurile și acțiunile progresiste din istoria rusă sau frumusețea patriei. Kramskoi, Repin, Surikov au sădit, după cum bine s-a spus, dragostea pentru om și pentru valorile superioare ale eișii. Percepțiile s-au manifestat într-o multilateralitate de genuri. Compoziția istorică și cea din actualitate, pictura de gen și portretul, paisajul și interioarele au cunoscut, datorită lor, noi viziuni și noi expresii, realizate cu o îmbogățire a mijloacelor specifice artelor plastice. Ei au adus arta ruse și celei mondiale culmi de realizare artistică, promovînd realismul, valorile umaniste, încrederea în progres. Ei au criticat relele sociale din vremea lor, au susținut o artă combativă, au avut conștiința răspunderii artistului în fața semenilor săi și a oțitorului.

Începînd din 1917, Academia a intrat într-o nouă fază promovînd, cu și celălalte instituții de învățămînt artistic din U.R.S.S. realismul socialist. Educația artistică de după Marele Revoluție Socialistă din Octombrie a doborînd curînd noi orizonte, asupra cărora nu mai este necesar să stăruim, fiind cunoscută și luată ca îndreptar. N. Brodski a educat acolo o serie de valoroși artiști în spiritul realismului socialist, îndrumîndu-i spre măiestria autentică și inovatoare.

Acum, și la Leningrad, ca și la Moscova, ca și în celelalte numeroase centre de artă ale Uniunii Sovietice, o nouă falangă de artiști plastici construiesc arta eiș și semnificativă a prezentului și a oțitorului. Ei privesc cu admirație și recunoscîntă pe ilustrii lor înaintași și ceheea Academie de Arte de la Leningrad — cehe, dar nu hîrînd, despre care se poate spune, pe bună dreptate, că meru a întineri odată cu progresul eișii, odată cu înnoirea artei.

Petru Comarnescu

S. Zal

Soluțiile concursului nostru de jocuri distractive

OCTOMBRIE — Orizonta: 1) Socialism 2) Octombrie. 3) Va — Ni — Era. 4) Izbîndă. 5) Ela — A.R.L.U.S. 6) Teze — Iarb. 7) E — Araj — Ar. 8) Ilot — Orb. 9) Asti — Prea. 10) Ni — Crud — Nea. 11) Ei — Obi — Pr. 12) Rest — Sare. 13) S — Teatre. 14) Ale — D — Agi. 15) Reazem — Ev. 16) Eugen — Șii. SALVELE AUREOLE — Orizonta: 1) Palat — Flota. 2) Puterea — Apel. 3) Ai — Narva — Tr. 4) Cîițe — Tara. 5) Elen — Neva. 6) Oțra — Parle. 7) Sverldov — R — B. 8) M — Far — Cinema. 9) Ogod — Căli — L. 10) Lan — Zălog — St. 11) Nr. — Rid — Vieti. 12) Izobare — Trac. 13) Ie — Real — Aț. PRIETENIE — Orizonta: 1) Cărți — MHAT. 2) Oistrăh — Apa. 3) Ani — Izlaz — N. 4) Stai — U — Si. 5) Pe — Em — Arată. 6) Ec — Afis — Nu — 7) T. — Vt — Paradă. 8) Inertă — A — Ir. 9) Ucaz — Ureat. 10) Umiliți — Azi. 11) Rina — A. 12) Sți — Acolo — T. 13) Se — Emisun.

ORASE ȘI ANI — Orizonta: 1) Piter — Smolnii. 2) Ene — U. — Poliana. 3) Razliv — St — Ba. 4) Ere — Nil — En — Pa. 5) Il — Sevastopol. 6) A — Cu — Na — Roib. 7) Stallngor — AA. 8) Leningrad — Tun. 9) Abano — Etate — I. 10) Vara — Usa — Tula. FOCURILE RAMPEI — Orizonta: 1) Caragiale. 2) Ador — Trac. 3) Beligan — K. 4) Is — Polar. 5) N. — Katia. 7) Lini — P. 6) Aur — O — Cu. 9) Em — Vergur. 10) Horatiu — E. 11) Ovală — Rea. 12) Vara — Val. TU-104 — Orizonta: 1) Tupolev. 7) Uliu. 8) Ur. 9) Sălturi. 11) Api. 14) Ino. 15) Sol. 16) Iliu. 19) Trupa. 21) Nesterov. 23) Ora. 24) Antena. 25) Urma. 27) C. 28) Lea. 29) Intil. 31) Tău — T. 33) Tr. 34) Rada. 36) Fr. 37) Icar. 40) Cu. 41) Imala. 43) Motor. 45) Decolat. 47) Elicea. 48) Aparare. ARTIMOGRIF LITERAR — Chela: Mihail Solohov. ARTIMOGRIF MUZICAL — Chela: Glinka. SUGA CONSOANELOR — Chela: Noapte de Mai, Logodnică țărului Cocosul de aur.

Pag. 3

VEAC NOU

22 noiembrie 1957

SAHARA

este un pustiu imens, dar bogățiile pe care le ascunde sînt incalculabile.

Lupta pentru acapararea lor a început de scurtă vreme și a înăspriț contradicțiile din lumea occidentală. Livrările de arme către Tunisia constituie doar un episod al acestei lupte.

Furtună în Africa

Decizia guvernelor din Washington și Londra de a livra arme Tunisiei a dezlănțuit o furtună în cercurile conducătoare franceze. Toate resentimentele care atipiseră cîva timp după aventura Suezului s-au trezită, năpustindu-se cu mai mare virulență împotriva „aliților” atlantici. Dacă mai era nevoie de vreo dovadă peremptorie a valorii solidarității occidentale, ultimele evenimente au făcut-o cu prisosință.

Desigur că reacția franceză la „livrările joase” ale partenerilor ei, ecol trezit nu numai printre aliații europeni, dar chiar în rândurile politicienilor americani, merită o examinare mai atentă. Dar a insistat exclusiv numai asupra acestor aspecte, înseamnă a neglija alte ordine de fapte: drepturile de stat suveran ale Tunisiei, războiul din Algeria, și mai ales adevăratele teluri urmărite de recente și, probabil, viitoare livrări de arme.

fi înlesnit algerienilor tranzitul armelor venite din Libia și Egipt. De pe urma unor asemenea acuzații au avut loc, în ultimele luni, nenumărate incidente franco-tunisienne, punctate la scurte intervale și cu rupțuri și apoi reluarea relațiilor dintre Tunis și Paris și cu reproșuri violente din ambele părți. Francezii au acuzat guvernul tunisian că ar îngădui regruparea sau retragerea forțelor algeriene pe pămînt tunisian. La rîndul său, guvernul tunisian a arătat că forțele franceze din Algeria, pretextînd urmărirea partizanilor algerieni, au violat în numeroase rânduri frontierele Tunisiei.

Solidaritatea arabă nu este o simplă formulă. Guvernul și opinia publică tunisiană nu pot fi indiferente la cele ce se petrec în Algeria. Guvernul francez știe acest lucru și, din acest motiv, refuză sistematic livrarea de arme, cu toate asigurările date de guvernul tunisian.

Maroc, Tunis, Algeria...

Este desigur curios că diplomația și presa binevoitoare Franței vorbesc despre interesele acesteia. Despre interesele Tunisiei nu se pomenește aproape nimic. Despre dreptul acestui țară să aparțină de o organizație care are scopul de a apăra n-a vorbit încă măcar ziarul american, care-nu invocă prețului că, în cazul refuzului unor livrări, Tunisia ar putea apela la „alte puteri”, urmînd exemplul Egiptului și, mai recent, al Siriei.

Se știe că, în general, lupta poporului tunisian împotriva protectoratului francez a luat proporții acute după cel de-al doilea război mondial. După ce, ani la rînd, n-a fost în măsură să rezolve prin forță problema tunisiană, guvernul francez a consimțit, în toamna anului 1954, la tratative directe. După intreruperi și crize, s-a ajuns la 20 martie 1956, la semnarea protocolului de la Paris, care acordă independența Tunisiei. S-au stabilit așa-zise relații interdependente (similare celor dintre Franța și Maroc), pe baza unei colaborări întemeiate pe principiul egalității de drepturi. În monedă măruntă, această „egalitate” permitea Franței staționarea pe teritoriul tunisian a unor importante efective militare franceze și ocuparea bazei navale de la Bizerta precum și a altor importante puncte strategice.

Prima etapă a acestui proces a fost încheierea acordului de la Bizerta, care a permis ca, în cadrul unui acord de cooperare, să se constituie o bază navală de prim ordin, care ar permite dominarea Mediteranei Centrale, precum și baze aeriene care ar permite controlul nu numai al întregii Mediterane, dar și al întregii Africi nordice, se înțelege de ce Departamentul de Stat se grăbește să „uple vidul” lăsat de Franța, livrînd armele pe care aceasta le-a refuzat.

Prima etapă a acestui proces a fost încheierea acordului de la Bizerta, care a permis ca, în cadrul unui acord de cooperare, să se constituie o bază navală de prim ordin, care ar permite dominarea Mediteranei Centrale, precum și baze aeriene care ar permite controlul nu numai al întregii Mediterane, dar și al întregii Africi nordice, se înțelege de ce Departamentul de Stat se grăbește să „uple vidul” lăsat de Franța, livrînd armele pe care aceasta le-a refuzat.

Guvernul francez a refuzat pînă acum asemenea discuții, afirmînd că prezența acestor trupe ar fi necesară pe de o parte apărării Tunisiei, și, pe de altă parte, apărării atlantice. Mai mult încă, guvernele franceze au refuzat în cîteva rânduri cererile tunisienne de a furniza arme unor efective reduse. Era vorba de altele de arme mici, cu munițiile aferente, care n-ar fi putut în nici un caz compromite securitatea Franței. Dar toate guvernele franceze, fără excepție, au invocat ca justificare, situația din Algeria.

Intr-un recent discurs radiodifuzat, Habib Bourghiba, primul ministru tunisian, invocînd argumentul că rachetele balistice intercontinentale fac acum inutilă deținerea bazelor strategice, a cerut categoric evacuarea Bizertei și a trupelor franceze de la Remada, Gafsa și Sfax.

Capitalul american a descoperit de curînd Africa. Ea reprezintă — așa cum s-a exprimat „Cristian Science Monitor”, 150.000.000 de cumpărători virtuali. Aceasta, ca și nu mai vorbim de surse de materii prime considerate, chiar după aprecieri sumare, ca practic inepuizabile.

Capitalul american a descoperit de curînd Africa. Ea reprezintă — așa cum s-a exprimat „Cristian Science Monitor”, 150.000.000 de cumpărători virtuali. Aceasta, ca și nu mai vorbim de surse de materii prime considerate, chiar după aprecieri sumare, ca practic inepuizabile.

Prejudecăți străvechi conștrîng și azi femeile marocane să circule cu fața acoperită

Pe scara de serviciu

Tunisia oferă o bază navală de prim ordin, care ar permite dominarea Mediteranei Centrale, precum și baze aeriene care ar permite controlul nu numai al întregii Mediterane, dar și al întregii Africi nordice, se înțelege de ce Departamentul de Stat se grăbește să „uple vidul” lăsat de Franța, livrînd armele pe care aceasta le-a refuzat.

„Parisul merită o liturghie”

De cine cîteva date de mai sus se poate întrezări destul de ușor și de limpede care sînt obiectivele americane de pătrundere și stabilire pe continentul african. Ca de obicei, în spatele mișcărilor politice stau puternice interese, care nu sînt dispuse să se incomodeze prea mult de contingențe diplomatice.

Sensul unui termen geografic

Crearea „pieței comune” a consacrat un termen geografic: „Eurafica”. Juridic, termenul acesta ar implica crearea unei uniuni politice și economice între o parte din țările Europei occidentale (Franța, Germania occidentală, Italia, Belgia, Olanda și Luxemburgul) și o parte din teritoriile Africii nordice occidentale și centrale. Economic, aceasta ar implica dezvoltarea coloniilor africane, cu participarea țărilor vest-europene. De fapt însă, termenul ascunde dorința de exploatare nemijlocită a bogățiilor naturale ale continentului african. Nedispunînd de capitalurile care să-i îngăduie exploatarea în monopol a acestor bogății, Franța le-a adus ca „zestre” în piața comună, antrenînd odată cu aceasta și pe colonialiștii belgieni, italieni și olandezi, care se găseau în situații similare. În Germania vestică a fost reintrodus astfel în Africa, din care a fost alungată după primul război mondial.

Parisul merită o liturghie, a spus Henric al IV-lea. Sahara merită indispoziția Franței și-au spus de astă dată Wall Street-ul și City-ul. Intre certitudinea bogățiilor africane și riscul supărării Franței, Departamentul de Stat și Wall Street-ul au optat pentru cea dintîi, din convingerea că toți, pînă la urmă, Franța va „marșa” și se va resemna cu faptul împîlnit. Foreign Office-ul și City-ul au găsit și ele că poziția de partener minor al Statelor Unite în această operație, deși nu prea aspectuoasă, este totuși profitabilă. Ceea ce a făcut unele ziare pariziene să amintească de rolul prea puțin elegant al britanicilor în alungarea francezilor din Siria și Liban, în 1945. După doisprezece ani, foștii aliați se găseau iar pe poziții opuse.

Un nou apel la rațiune

Opinia publică mondială a luat din nou cunoștință de punctul de vedere sovietic asupra marilor probleme ale ceasului de față. Inter-views acordat de N. S. Hrușciov, corespondențului lui „United Press”, Henry Shapiro, a prezentat un tablou larg asupra situației interne din U.R.S.S. precum și asupra atmosferei internaționale.

Nu e prima dată cînd primul secretar al C.C. al P.C.U.S. are ocazia să facă acest lucru. Ne amintim de ecol profund pe care l-au stîrnit totdeauna vorbele sale limpede, paterile sale categorice. Ultimele luni au dat la iveală o serie de fapte care au făcut evidentă schimbarea raportului de forță pe arena internațională. Declarațiile lui Hrușciov trag concluzia logică a acestor evenimente. Într-adevăr, lansarea rachetelor intercontinentale, zborul sateliților artificiali, experimentarea unor noi arme de către Uniunea Sovietică, au adus la cunoștința lumii o reorientare a buselei. Superioritatea, avansul tehnic aparținînd acum taberei socialiste. Nu se mai vorbește acum de ajungerea și depășirea Statelor Unite. Dimpotrivă, acestea nu se mai înțează să măturtească dorința lor de a ajunge din urmă și depăși Uniunea Sovietică. Depriși a gîndi politicește numai în termeni de forță, diplomații occidentali, și mai ales acei americani, s-au văzut în situația de a fi paralizați cu propriile lor argumente. Și forța este de astă dată a socialismului.

Faptul de a fi la ora actuală prima putere științifică și deci și militară, a lumii n-a dus în Uniunea Sovietică la crearea aceluiași pericolos complex de superioritate de care s-au făcut vinovați, timp de mai bine de un deceniu, oamenii politici americani. Uniunea Sovietică nu amenință nici acum, cum nu amenința a doua zi după un război istovitor. Șantajul și presiunea nu sînt metode sovietice, azi ca și în trecut. Dar forța ei, de astă dată unanim recunoscută, înărește sinceritatea vorbelor lui Hrușciov, atunci cînd acesta insistă asupra necesității coexistenței pașnice. Tot ea adevăratește afirmă că, în momentul de față, nu există o atmosferă premergătoare războiului. După recente evenimente din Orientul apropiat, declarația aceasta este liniștitoare și îngăduie a se privi din nou lucrurile cu optimism.

Dar optimism nu înseamnă lipsă de vigilență. El nu exclude imponderabilele. „Nu poli băga mîna în foc pentru un nebun” a spus plastic N. S. Hrușciov. Ar putea însă un război duce la altceva decît la distrugerea capitalismului? Solidaritatea statelor socialiste, pe de o parte, discuții cu tabăra capitalistă, pe de altă parte, pot împiedeca un cataclism. Dar orice tratative exclud condițiile prealabile, care rezolvarea în stil american a problemei germane sau contestarea țărilor socialiste. O întîlnire care n-ar recunoaște stările de fapt este sortită de mai înainte eșecului.

N. S. Hrușciov a atins și problema dezarmării. Arătînd că retragerea Uniunii Sovietice din subcomitet rămîne fermă, el a subliniat totuși necesitatea încheierii unor acorduri rezonabile, bilaterale sau de ansamblu. Primul secretar al C.C. al P.C.U.S. a demascat însă forțele care se opun unei înțelegeri și a dat un nou avertisment aceluia care se mai leagă de speranța unei superiorități militare, de pe vremea cînd bazele care inconjurau Uniunea Sovietică reprezentau un argument valabil. Noile arme au făcut ca bazele să-și piardă importanța și orice punct de pe glob să devină vulnerabil.

Răspunzînd întrebărilor corespondenților agenției „United Press”, N. S. Hrușciov dezbate pe larg o serie de probleme de o stringentă actualitate: contradicțiile atît de evidente în ultimele zile din lagărul atlantic, vulnerabilitatea deosebită a Europei occidentale și a Statelor Unite, contravolunturile la care se expun țările care adăpostesc baze militare, interesele monopolistilor în cursa înarmărilor, „Popoarele vor înțelege aceasta și, fără îndoială, își vor ridica glasul”, declară N. S. Hrușciov. E o părere pe care vorc tot mai numeroase o confirmă tot mai des în ultimele săptămîni. E un apel la rațiune care a fost înțeles de popoare și pe care ele vor și să-l traducă în fapt, oricare ar fi greutățile.

Un compromis care compromise

Propunerea Uniunii Sovietice de a se crea un nou organism, mai eficient, în problema dezarmării, și retragerea ei concomitentă din comisia și subcomitetul care funcționează în cadrul O.N.U., a creat, oric ar spune partizanii statu-quo-ului, o evidentă tulburare în rândurile celor 82 membri ai areopagului internațional.

rezolva unilateral problema dezarmării. Sau, mai bine zis, cum nu se va rezolva. Pentru că acest lucru l-au urmărit în definiția inventurilor formulei de compromis.

Miros de petrol

Un decret al șahului Iranului a declarat recent că insula Bahrein constituie o parte integrantă din teritoriul țării. Purtătorul de cuvînt al guvernului britanic s-a grăbit să răspundă că Marea Britanie protestează împotriva hotărîrii și va face tot ce-i va sta în putință pentru a apăra „independența” insulei.

„Parisul merită o liturghie”

De cine cîteva date de mai sus se poate întrezări destul de ușor și de limpede care sînt obiectivele americane de pătrundere și stabilire pe continentul african. Ca de obicei, în spatele mișcărilor politice stau puternice interese, care nu sînt dispuse să se incomodeze prea mult de contingențe diplomatice.

Evenimentele ultimelor zile au făcut ca știrea aceasta să scape unor comentarii de prim plan. Dar aceasta nu înseamnă că ceea ce mocnește deocamdată surd nu este destinat să capete o publicitate foarte largă. Evenimentul nu este chiar atât de puțin important în sine și mirosul de petrol pe care îl răspîndește arată de la primul contact impăcițirea posibilă.

„Parisul merită o liturghie”

De cine cîteva date de mai sus se poate întrezări destul de ușor și de limpede care sînt obiectivele americane de pătrundere și stabilire pe continentul african. Ca de obicei, în spatele mișcărilor politice stau puternice interese, care nu sînt dispuse să se incomodeze prea mult de contingențe diplomatice.

„Parisul merită o liturghie”

De cine cîteva date de mai sus se poate întrezări destul de ușor și de limpede care sînt obiectivele americane de pătrundere și stabilire pe continentul african. Ca de obicei, în spatele mișcărilor politice stau puternice interese, care nu sînt dispuse să se incomodeze prea mult de contingențe diplomatice.

„Parisul merită o liturghie”

De cine cîteva date de mai sus se poate întrezări destul de ușor și de limpede care sînt obiectivele americane de pătrundere și stabilire pe continentul african. Ca de obicei, în spatele mișcărilor politice stau puternice interese, care nu sînt dispuse să se incomodeze prea mult de contingențe diplomatice.

„Parisul merită o liturghie”

De cine cîteva date de mai sus se poate întrezări destul de ușor și de limpede care sînt obiectivele americane de pătrundere și stabilire pe continentul african. Ca de obicei, în spatele mișcărilor politice stau puternice interese, care nu sînt dispuse să se incomodeze prea mult de contingențe diplomatice.

„Parisul merită o liturghie”

De cine cîteva date de mai sus se poate întrezări destul de ușor și de limpede care sînt obiectivele americane de pătrundere și stabilire pe continentul african. Ca de obicei, în spatele mișcărilor politice stau puternice interese, care nu sînt dispuse să se incomodeze prea mult de contingențe diplomatice.

„Parisul merită o liturghie”

De cine cîteva date de mai sus se poate întrezări destul de ușor și de limpede care sînt obiectivele americane de pătrundere și stabilire pe continentul african. Ca de obicei, în spatele mișcărilor politice stau puternice interese, care nu sînt dispuse să se incomodeze prea mult de contingențe diplomatice.

Ion Cristea

Cronicar

